

Project : Archeon te Alphen
Projectnr. : 182412
Aan : ODMH
Cc : ing. G. Kalkman
Van : N. van Wijngaarden, MSc.
Betreft : nader onderzoek Archeon
Kenmerk : NAVW/182412.01/INAB
Datum : 16 november 2018

Inleiding

Archeon is voornemens de huidige parkeerplaatsen en het entree van het park op nieuw in te richten. Ten behoeve van het plan heeft een er een quickscan flora en fauna en een nader ecologisch onderzoek plaatsgevonden. De (zwaar beschermde) soorten die mogelijk in het gebied voorkomen en waarvoor extra onderzoek is verricht zijn: de platte schijfhoren, de rugstreeppad, de grote modderkruiper, steenuil en ringslang. De ligging van het werk- en onderzoeksgebied staat weergegeven in figuur 1 en 2.

figuur 1: toekomstige situatie en ligging van het plangebied

figuur 2: huidige situatie

Het nader onderzoek wordt verder per soort behandeld.

Platte schijfhoren

Op verzoek van ODMH is ter controle in het kader van de Wet natuurbescherming soortgericht ecologisch veldonderzoek naar de Platte schijfhoren uitgevoerd binnen het werkgebied (figuur 1).

Op 15 mei 2018 is door de heer G. Kalkman en mevrouw A.D. Van Dolder van BK Bouw & Milieuadvies B.V. een veldbezoek gebracht aan de onderzoekslocatie. Het veldbezoek is bedoeld om inzicht te krijgen in het voorkomen of mogelijk voorkomen van de Platte schijfhoren, een zwaar beschermde soort binnen de wet.

Platte schijfhoren (*Anisus (Disculifer) vorticulus*)

De platte schijfhoren is een kleine waterslak met een plat schijfvormig huisje. De slak is dunwandig en dicht en fijn gestreept, matglanzend. Het slakje wordt niet groter dan 6 mm breed en 0,8 mm dik en heeft maximaal 5 windingen. De Platte schijfhoren kan worden verward met andere schijfhorens, omdat de vorm van het huisje van de vier schijfhoren-soorten kan variëren en de soorten gezamenlijk voor kunnen komen.

Methode van veldonderzoek

Op 15 mei 2018 heeft overdag een onderzoek plaatsgevonden aan het hierboven beschreven gebied. Het onderzoek heeft zich met name gericht op constateren van Platte schijfhorens in het water grenzend aan de parkeerplaats van het Archeon. Dit ter voorkoming van overtredingen in het kader van de Wet natuurbescherming en conform de zorgplicht. (niet opzettelijk doden of verstoren van zwaar beschermde flora en fauna). Om de aanwezigheid van de Platte schijfhoren vast te stellen of uit te sluiten, zijn de waterplanten in de watergangen onderzocht met schepnetten en lopen, alsmede microscopisch onderzoek. Platte schijfhorens, indien aanwezig, hechten zich aan deze waterplanten.

Resultaten

Tijdens de veldronde zijn geen sporen van Platte schijfhorens aangetroffen wel van een tweetal andere schijfhorensoorten, namelijk de Geronde schijfhoren en Kleine posthoren.

Conclusies en advies

Er zijn, ook na loop en microscooponderzoek geen Platte schijfhorens aangetroffen in de waterwegen rondom de planlocatie, dat terwijl het biotoop geschikt is. Er hoeven geen mitigerende maatregelen genomen worden om schade aan de soort te voorkomen.

Rugstreeppad

Op verzoek van ODMH is ter controle in het kader van de Wet natuurbescherming soortgericht ecologisch veldonderzoek naar de Rugstreeppad uitgevoerd binnen het werkgebied (figuur 1).

Op 15 mei 2018 en een tweetal avonden (warm weer, na regenbuien, 1 juni, 14 juni 2018 en 28 juli) zijn door de heer Kalkman van BK Bouw & Milieuadvies veldbezoeken gebracht aan de onderzoekslocatie. De veldbezoeken zijn bedoeld om inzicht te krijgen in het voorkomen of mogelijk voorkomen van de rugstreeppad, een zwaar beschermde soort binnen de wet.

Rugstreeppad (*Epidalea calamita*)

De rugstreeppad is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming op basis van het feit dat de soort is opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en is benoemd in Bijlage II van de Conventie van Bern. De rugstreeppad staat vermeld op de Rode lijst Amfibieën uit 2009 met de status 'gevoelig'.

De rugstreeppad kent drie typen verblijfplaatsen: de wateren waar de eieren worden afgezet, de plekken waar ze in de actieve periode verblijven en de plekken waar ze overwinteren. Het eerste type is de voortplantingsplaats in het aquatische habitat. Dit is de locatie waar de eisoeren van deze soort worden afgezet en waar de larven opgroeien en metamorfoserende. Het tweede en derde type verblijfplaatsen bevinden zich in het terrestrische habitat. Hieronder vallen de zomerverblijfplaatsen en winterverblijfplaatsen. Deze verblijfplaatsen bevinden zich op hoogwatervrije terreinen.

Methode van veldonderzoek

De aanwezigheid van Rugstreeppad kan worden vastgesteld door te luisteren naar kooractiviteit van roepende mannetjes rondom zonsondergang. Dit moet gebeuren op warme, windstille avonden in de periode april tot en met juli. De meeste activiteit vindt plaats in april en mei. Het veldbezoek is aangevuld met overleggen met de directievoerder van de aannemer die doende was met het bouw- en woonrijp maken van het naastliggende bouwterrein.

Resultaten

Hoewel er geen exemplaren zijn waargenomen of gehoord zijn (alleen gewone pad en eisnoeren), kan en mag de soort niet uitgesloten worden. Dit werd bevestigd door de aannemer die in 2017 exemplaren van de rugstreeppad heeft laten verplaatsen uit het terrein.

Conclusies en advies

Er zijn thans geen rugstreeppadden aangetroffen in de waterwegen rondom de planlocatie, dat terwijl het biotoop zeer geschikt is. Er moeten mitigerende maatregelen genomen worden om schade aan de soort te voorkomen. Tevens is het raadzaam een ecologisch werkprotocol op te stellen ten behoeve van het werk om passende maatregelen te nemen om schade te voorkomen aan de rugstreeppad.

Grote modderkruiper

Op verzoek van ODMH is ter controle in het kader van de Wet natuurbescherming soortgericht eDNA uitgevoerd binnen het werkgebied (figuur 1).

Op 14 september 2018 is door mevrouw N. Wijngaarden en de heer B. Dekker van BK Bouw & Milieuadvies een veldbezoek gebracht aan de onderzoekslocatie. De veldbezoeken zijn bedoeld om monsters te nemen voor het eDNA-onderzoek. Dit eDNA (laboratorium)-onderzoek is verder uitgevoerd door Datura.

Grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*)

De grote modderkruiper is beschermd onder de Wet natuurbescherming (bijlage behorende bij 3.10). De modderkruiper komt voor in kleinere, ondiepe stilstaande of langzaam stromende wateren, zoals sloten, vennen, plassen en oude afgesneden meanders. De Habitats van de grote modderkruiper zijn gebieden met in het algemeen een rijke oever- en onderwatervegetatie. Doorgaans is er sprake van een "goede" modderbodem, dat wil zeggen een hardere bodem met een laag stevige modder. De wateren hebben vaak een modderlaag van 10 tot 30 centimeter dik. Wateren met een dikke laag dunne bagger behoren niet tot het habitat. De dichte vegetatie wordt gebruikt als schuilplaats, maar biedt ook een hoge voedseldichtheid in de vorm van kleine waterinsecten en andere watermacrofauna zoals slakken en zoetwaterpissebedden.

Methode van veldonderzoek

Op 14 september 2018 zijn overdag watermonsters genomen in het hierboven beschreven gebied conform protocol, verkregen van Datura. Het onderzoek heeft zich met name gericht op constateren van de Grote modderkruiper in het water grenzend aan de parkeerplaats van het Archeon. Dit ter voorkoming van overtredingen in het kader van de Wet natuurbescherming en conform de zorgplicht. (niet opzettelijk doden of verstoren van beschermde flora en fauna). Om de aanwezigheid van de grote modderkruiper stellen of uit te sluiten zijn deze watermonsters door Datura onderzocht op DNA van de grote modderkruiper. Het eDNA onderzoek staat verder beschreven in de rapportage 'eDNA-onderzoek naar de grote modderkruiper'.

Resultaten

Uit de rapportage komt dat in 1 van de 4 watergangen DNA van de grote modderkruiper is gevonden. De locatie van deze watergang staat aangegeven op figuur 3.

figuur 3: locatie van de watergang waarin DNA van de grote modderkruiper is aangetroffen

Conclusies en advies

In één van de watergangen is DNA van de grote modderkruiper gevonden, zie figuur 3. In de overige watergangen binnen het plangebied is thans geen grote modderkruiper-DNA aangetroffen. De grote modderkruiper kan in deze watergangen worden uitgesloten. Voor de watergang waar de grote modderkruiper wel is waargenomen, moeten mitigerende maatregelen genomen worden om schade aan de soort te voorkomen. Tevens is het raadzaam een ecologisch werkprotocol op te stellen.

Steenuil

Op verzoek van ODMH is ter controle in het kader van de Wet natuurbescherming soortgericht ecologisch veldonderzoek naar de Steenuil uitgevoerd binnen het werkgebied (figuur 1).

Op 15 mei 2018 zijn door de heer Kalkman van BK Bouw & Milieuadvies veldbezoeken gebracht aan de onderzoekslocatie. De veldbezoeken zijn bedoeld om inzicht te krijgen in het voorkomen of mogelijk voorkomen van de steenuil. De Steenuil behoort tot de vogels met jaarrond beschermde nesten en/of verblijfplaatsen.

Steenuil

De steenuil is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming op basis van het feit dat de soort onder artikel 1 van de Vogelrichtlijn valt. Bovendien is het een soort als bedoeld in artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming omdat de steenuil vermeld staat in bijlage II van de Conventie van Bern. De steenuil staat vermeld op de lijst met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn (RVO, 2009). Op deze lijst vallen de nesten van steenuilen onder categorie 1 van vogelnesten: 'nesten die behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats'.

De steenuil is de kleinste in ons land broedende uil. De steenuil is een vogel die gebruikelijk leeft op erven van burgerwoningen, bij boerderijen in het agrarische cultuurlandschap en aan dorpsranden. Het ideale leefgebied van de steenuil voorziet het hele jaar in voldoende voedsel, in een geschikte nestplek en in voldoende veiligheid. De nesten bevinden zich veelal in boomholten, nestkasten of nauwe ruimten in gebouwen, bijvoorbeeld tussen de dakbedekking en het beschot.

Methode van veldonderzoek

De inventarisatie moet tijdens goede weersomstandigheden en in een geschikte biotoop plaatsvinden. Het beste moment om te inventariseren is in de avondschemer, vanaf een halfuur na zonsondergang, tot middernacht. Een ander goed moment is in de ochtendschemer, van anderhalf uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst. De beste resultaten worden gekregen door de baltsroep van de steenuilen af te spelen of na te doen. Daarnaast moet er overdag gezocht worden naar zaken die op de aanwezigheid van een territorium duiden, bijvoorbeeld sporen.

Resultaten

Het habitat is een veelal kleinschalige cultuurlandschappen met een variatie aan houtwallen, heggen, weiljes en knoestige bomen. In grootschalige landbouwgebieden is de steenuil afhankelijk van gevarieerde erven bij boerderijen of vrijstaande huizen. Jachtgebied bestaat uit open terrein met het hele jaar door lage vegetatie (beweiding). Voorts dienen er voldoende zitplaatsen van één tot anderhalve meter hoogte (paaltjes bijvoorbeeld) te zijn om vanuit te jagen. Er zijn schuilplaatsen en broedholten in oude bomen, schuren, gebouwen en dergelijke. Het onderzoeksgebied is geschikt.

De onderzoeksdata zijn tezamen met rugstreeppadden onderzoek uitgevoerd en na vleermuizenonderzoek in de nabijheid.

In de avonden is met de smartphone het geluid afgespeeld, en er zijn potentiële locaties nader onderzocht. Er zijn geen steenuilen waargenomen in het plangebied, hetgeen (telefonisch) bevestigd wordt door de vogelwerkgroep Alphen aan den Rijn, [REDACTED]..

Conclusies en advies

Er zijn thans geen steenuilen aangetroffen binnen het plangebied. Er hoeven geen mitigerende maatregelen genomen worden om schade aan de soort te voorkomen.

Ringslang

Op verzoek van ODMH is ter controle in het kader van de Wet natuurbescherming soortgericht ecologisch veldonderzoek naar de ringslang uitgevoerd binnen het werkgebied (figuur 1).

Op 15 mei 2018 zijn door de heer Kalkman van BK Bouw & Milieuadvies veldbezoeken gebracht aan de onderzoekslocatie. De veldbezoeken zijn bedoeld om inzicht te krijgen in het voorkomen of mogelijk voorkomen van de ringslang, een zwaar beschermde soort binnen de wet.

Ringslang (*Natrix helvetica*)

De ringslang is zwaar beschermd onder de Wet natuurbescherming (artikel 3). Ook heeft zij een beschermingsstatus in de Conventie van Bern (bijlage 3). De ringslang is gebonden aan waterrijke habitats. Deze liggen veelal op zandgronden en op de overgangen van zandgrond naar veen- en kleigronden. Ringslangen zonnen vaak op dijkjes in de buurt van water, waar ze jagen op voornamelijk amfibieën en soms andere gewervelde dieren waaronder vissen

Methode van veldonderzoek

De ringslang is gebonden aan waterrijke habitats. Deze liggen veelal op zandgronden en op de overgangen van zandgrond naar veen- en kleigronden. Grote oppervlaktes laag gelegen, nat gebied worden gemedend, omdat de soort daar vaak niet alle stadia van zijn levenscyclus kan doorlopen. Met name de ontwikkeling van de eieren en de overwintering vormen in polders een probleem.

Ringslangen zonnen vaak op dijkjes in de buurt van water, waar ze jagen op voornamelijk amfibieën en soms andere gewervelde dieren waaronder vissen. Ze zijn zeer alert, dus is het goed opletten door de ecooloog.

Resultaten

Er zijn geen ringslangen waargenomen in het plangebied. De soort kan echter niet geheel worden uitgesloten. Tijdens deze veldbezoeken is tevens gepraat met omstanders die meerdere waarnemingen hebben gedaan van de

slangensoort. Om er zeker van te zijn dat de Wet natuurbescherming niet wordt overtreden, moet rekening gehouden worden met de aanwezigheid van de ringslang.

Conclusies en advies

Er zijn meerdere waarnemingen geweest van omstanders, hetgeen past bij het beeld van de ecooloog dat de waterpartijen en het habitat geschikt is. Mitigerende maatregelen dienen genomen worden om schade aan de soort te voorkomen. Tevens moet de soort worden meegenomen in het ecologisch werkprotocol.

Conclusie en aanbevelingen

Nader onderzoek sluit de aanwezigheid binnen het projectgebied van volgende soorten uit: de Platte schijfhoren en de Steenuil.

De Rugstreeppad en Ringslang worden regelmatig, maar telkens incidenteel waargenomen. Tevens is het DNA van de Grote modderkruiper waargenomen in één watergang binnen het projectgebied. Voor de soorten die niet kunnen worden uitgesloten, moeten mitigerende maatregelen worden genomen om de Wet natuurbescherming niet te overtreden.

Een ecologisch werkprotocol, gecombineerd met ecologische begeleiding tijdens de werkzaamheden zal voldoende zekerheid bieden dat er geen overtredingen conform de Wet natuurbescherming wordt begaan door de aannemer.

Geraadpleegde Literatuur

- Voslamber B., van Winden E., en Koffijberg K., 2004, Atlas van ganzen, zwanen en smienten in Nederland, SOVON vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Lange R., Twisk P., Winden A. van, Diepenbeek A. van, 1994, Zoogdieren van Europa, KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Bergmans, W. en Zuiderwijk A., 1986, Atlas van de Nederlandse Amfibieën en Reptielen en hun bedreiging, Stichting Uitgeverij KNNV, Hoogwoud
- Creemers R.C.M. & van Delft J.J.C.W., 2009, De amfibieën en reptielen van Nederland – Nederlandse fauna 9, Nationaal Historisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey Nederland, Leiden.
- Nie H.W. de, 1996, Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen, Media Publishing, Doetinchem.
- Provincie Noord-Holland, juni 2010, ontwerp-natuurbeheerplan Noord-Holland; ILG-regio Kop van Noord-Holland, Haarlem.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2004, 501, algemene Maatregel van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen. Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, 2004.
- www.ravon.nl
- www.vzz.nl
- www.wikipedia.nl